

Arkivet

efter Hjälpkommittén för Finlands barn i Svenska Riksarkivet

Få andra enskilda arkiv i svenska Riksarkivet röner lika stort intresse som arkivet efter Hjälpkommittén för Finlands barn. En stadig ström av förfrågningar inkommer brevledes och per telefon från personer som önskar få uppgifter från arkivet och/eller kopior av handlingar i arkivet.

När man saknar viktiga uppgifter om något av de ca 70 000 finska krigsbarn, som kom till Sverige åren 1941–45, kan man oftast få tillgång till sådana i Hjälpkommitténs arkiv. Det stora intresset för arkivet är av ganska sent datum. För inte så många år sedan förvarades arkivet i en av Riksarkivets externa depåer, emedan det tilldrog sig så ringa uppmärksamhet, att det inte fanns något behov av att ha det tillgängligt i det dagliga arbetet.

Den efterfrågan som uppkommit på senare år sammanhänger i hög grad med de böcker som publicerats om krigsbarnen, t.ex. Pertti Kavéns 70 000 små öden, och med den verksamhet som sedan 1992 bedrivs av Riksförbundet Finska Krigsbarn (RFK) och dess olika lokalföreningar. Tidigare kände man helt enkelt inte till att arkivet finns eller tänkte inte på att det kanske borde finnas. De flesta frågande är själva f d krigsbarn som har frågor kring den egna bakgrunden eller vistelsen. De säger ofta att det först är under senare tid som de börjat fundera över krigsårens tilldragelser.

När uppgifter om ett visst barn alls förekommer i arkivet är det i första hand fyra typer av handlingar som är värda att nämna:

Två av de 70 000.

- a) registerkort i huvudkartoteket (serierna DIIa, DIIb, DIIc, Dvc),
- b) färdsedlar (DIVa länskommittéerna, DIVb sjuk- och barnhem, DVa Finland),
- c) hälsokort från läkarundersökningen vid ankomsten (Läkarexp:s arkiv vol 42–70),
- d) översättningar av brev från föräldrar till fosterföräldrar (EXI)

De två förstnämnda slagen av handlingar finns alltid. Hälsokorten finns för

det mesta. Föräldrabreven finns mycket sällan men brukar vara desto värdefullare när så är fallet. Utöver de nämnda handlingstyperna inträffar det att vi kopierar någon av följande handlingstyper:

- e) registerkort över adoptioner eller fosterbarnsöverenskommelser (DVIIIa, DVIIIb)
- f) sjukjournaler (Läkarexp:s arkiv vol 72–82)

Ovan. Gruppbild från Gåsebäck
5.2.1945. Alla bilder hör till
Barnflyttningssamfundets arkiv i
FRA, Helsingfors.

T.h. De stora pojkarna städar i
matsalen. Gåsebäck 1945.

På registerkortet i huvudkartoteket har
följande uppgifter antecknats:

- Barnets namn, oftast fullständigt
med alla dopnamn
- Födelsedatum
- Registreringsnummer (tilldelat av
finska Socialministeriets Barnför-
flyttningssamfund)
- Föräldrarnas namn, oftast även upp-
gift om yrke
- Adress i Finland
- Namn och adress gällande fosterför-
räldrar, i allmänhet endast ett namn
och då ofta fosterfaderns, många
gångar även någon yrkesbeteckning
- Ankomstdatum
- Avresedatum eller uppgift om adop-
tion eller fosterbarnsöverenskom-
melse
- Färdsedelnummer avseende färdse-
del över resa inom landet (finns inte
alltid)
- Färdsedelnummer avseende färdse-
del över återresa till Finland/adop-
tion

- Registreringsnummer avseende
eventuella syskon i Sverige (finns i fö-
rekommenderade fall)

Det finns oftast tre registerkort per
barn. Registerkortet innehåller de vik-
tigaste uppgifter som brukar gå att få
fram. När det går att spåra övriga hand-
lingar av vikt är det med hjälp av
registerkortens uppgifter man kan söka
dessa. Exempelvis ligger Läkarexpedi-
tionens hälsokort ordnade efter reg-
istreringsnummer så att man inte kan
finna ett sådant kort utan att känna till
numret. Färdsedlar ligger sorterade i

löpnummerföljd och dessa nummer fin-
ner man endast på registerkortet.

Färdsedlar över återresan till Fin-
land (DVA) finns alltid, när det
finns någonting alls. Oftast be-
står en sådan färdsedel av en lista över
hundratals eller tusentals barns respek-
tive namn och destination samt en upp-
gift om färdmedlet, men inget mer.
Men ibland kan de utgöras av handling-
ar av helt annat slag, så att benämning-
en "färdsedel" är missvisande. Det kan
t.ex. vara en handling rörande adoption
eller fosterbarnsöverenskommelse. Ing-

Flitiga kommitténs arbetare.

en återresa har då skett, men att handlingarna likväl ligger bland färdsedlarna beror på att dessa fungerade som instrument för avregistrering av barn, som inte längre var aktuella för Hjälpkommittén.

Färdsedlar över resor till länskommittéerna (DIVa) avser kollektiva resor till något av landets olika län mer eller mindre omedelbart efter ankomsten till Sverige, däremot inte resor från en ort till en annan i fråga om barn som bytt vistelseort. I regel består en sådan färdsedel endast av en namnlista. Det kan antas att de alltid finns utom i fråga om barn som kommit till Sverige i privat regi. Dock kan de återfinnas endast under förutsättning att färdsedelnumret har antecknats på något av registerkortet, vilket inte alltid är fallet. Ett undantag är färdsedlar till barn- eller sjukhem (DIVb), vilka ligger i en särskild serie där korten är alfabetiskt ordnade efter ort. Dessa kort är ofta svåra att finna.

Hälsokorten förvaras i Läkarexpeditionens arkiv, som utgör en särskild avdelning av arkivet med egen förteckning. De barn som kom under 1941 skulle medföra friskintyg från Finland. Det stod emellertid klart redan under hösten 1941, att förhållandena blivit sådana att de finska läkarna fick allt svårare att genomföra noggranna undersökningar. Därför bestämdes att barnen skulle läkarundersökas vid ankomsten

till Sverige, och särskilda genomgångsföreläggningar upprättades i Stockholm, Boden och Örebro. Detta visade sig också nödvändigt, när många sjukdomsfall upptäcktes bland barnen, och dessa barn kunde då omedelbart avskiljas och läggas in på sjukhus. Som exempel kan nämnas att nästan 2 % av de undersökta barnen visade sig ha tuberkulos. Vid läkarundersökningen på genomgångsföreläggningen upprättades ett hälsokort för varje barn. De flesta av dessa hälsokort är bevarade, dock långtifrån alla. Utöver uppgifter om själva undersökningsresultaten innehåller dessa kort ibland viktig information som inte går att få fram på annat sätt i arkivet. Ett exempel är när ett f d krigsbarn ville ha reda på orsaken till att hon blivit kvar i Sverige och vi på hälsokortet fann upplysningen att modern led av smittsam TBC. Oftast ger dock hälsokorten ingen viktig information utöver vad som finns på registerkortet.

En serie som vi alltid söker i är den som avser översättningar av brev från föräldrar till fosterföräldrar (EXI). Det är mycket sällan vi påträffar sådana brev. Men när man finner dem kan de innehålla mycket viktiga eller i varje fall intressanta upplysningar om familjens levnadsförhållanden i Finland m m. När det finns ett sådant brev, finns det i allmänhet många. Merparten av föräldrabreven i Hjälpkommitténs

arkiv ligger sorterade efter adressaternas namn, dvs fosterföräldrarnas, och inte efter barnens. Ett problem är att adressaten oftast är fostermodern, medan det många gånger endast är fosterfaderns namn som står antecknat på registerkortet. Det gör att breven inte alltid kan återfinnas även om de finns, ifall fosterföräldrarnas efternamn är mycket vanligt. En mindre andel av föräldrabreven är sorterade efter de finska föräldrarnas namn. Det bör särskilt observeras att Barnförflyttningskommitténs arkiv i Helsingfors inte innehåller någon sorts motsvarigheter till dessa brev. I fråga om alla former av övrig korrespondens måste vi hänvisa till Barnförflyttningskommitténs arkiv i finska Riksarkivet, bland annat därför att ordningen och sökbarheten i Hjälpkommitténs korrespondenserier är högst bristfällig.

Vi har även nämnt att det finns särskilda serier med registerkort över adoptioner (DVIIIa) och registerkort över fosterbarnsöverenskommelser (DVIIIb). Dessa serier är långt ifrån kompletta och ofta innehåller korten inga upplysningar som inte finns i huvudkartotekets registerkort. Det är dock värt att hålla i minnet att de existerar, då de ibland kommer till användning.

Vi nämnde även sjukjournaler (Läkarexpeditionens arkiv, vol 72-82). Det rör sig då om insända sjukjournaler från följande sjuk- och barnhem: Alingsås, Backe, Balingsta, Bellevue, Björkudden, Edsbyörke, Ekolsnäs, Ekshärad, Gosingsholm, Huddinge, Hässleholm, Jularp, Karungi, Klenshyttan, Lund (Knästorp), Misterhult, Nacka, Norma, Prässebo, Råbäck, Saltsjöbaden, Saxhyttan, Skogstorp, Stureby, Tofta, Täby, Upplands Väsby, Uppsala, Västermo, Ängelsberg samt ett oidentifierat sjukhus. När det är känt att ett visst barn har vårdats på någon av de nämnda inrättningarna eller det finns goda skäl att tro att så är fallet, kan det således vara meningsfullt att efterfråga journalerna. En uppgift om sakförhållandet bör finnas på registerkortet i normala fall. De uppräknade sjuk- och barnhemmen drevs i Hjälpkommitténs egen regi. Många sjuka barn vårdades emellertid på allmänna sjukhus och inrättningar. Hjälpkommitténs arkiv innehåller inte journaler

från dessa. De bör i stället i första hand sökas i respektive landstingsarkiv. Journaler från Eugeniahemmet finns dock i Eugeniahemmets arkiv i RA.

Ett förhållande som tycks vara känt i alltför liten utsträckning är att de viktiga och mest efterfrågade handlingarna i Hjälpkommitténs arkiv har filmats och är tillgängliga på mikrokort som kan lånas/hyras eller köpas från RA:s byrå SVAR (Svensk Arkivinformatiön). Det gäller de alfabetiskt ordnade registerkortserierna (DIIa, DIIb, DVC) och färdsedlarna över återresor till Finland (DVA). SVAR:s katalog över dessa mikrokort kan nås via RA:s hemsida på Internet. En komplett uppsättning av mikrokorten finns också uppställd i riksarkivets mikrofilmssal, där det råder självbetjäning för besökarna. Det skulle ha varit lätt i samband med filmningsarbetena att filma även hälsokorten, men av integritetsskäl skedde så inte, emedan dessa kort ju kan innehålla känsliga personuppgifter.

Man kan fråga sig varför det finns så pass många registerkort och i vilka avseenden de skiljer sig från varandra. Beträffande de olika registerkortsseriernas respektive användning vet vi inte i stort sett ingenting. Vi kan emellertid notera att serien DIIc, vilken är sorterad efter registreringsnummer och inte har filmats, består av kort som är karbonkopior av korten i den alfabetiskt ordnade serien DIIa. Serien DVC kallas oegentligt "kartotek över återresor" men utgör i själva verket början av serien DIIa, den del som avser 1941 och januari 1942. I den alfabetiskt ordnade serien DIIb skiljer sig korten från korten i serierna DIIa och DVC på så sätt att uppgifter om föräldrar och syskon saknas. Å andra sidan går dessa kort längre fram i tiden och har ofta noteringar gjorda flera år efter krigets slut. De registreringsnummer, som finns på korten, börjar fr.o.m. 1942 med en bokstavskod. Oftast syftar bokstavskoden på någon ort eller något län i Finland, t.ex. betyder UH Helsingfors, T Åbo län och TT Åbo. Bokstaven C har emellertid ingen geografisk innebörd utan markerar att barnen inte rest på kollektivt pass. S och kombinationer på S står för sjuka barn. Även A-barnen är en icke-geografisk kategori.

För klarhetens skull bör vi ta upp nå-

got om vilka frågor som inte kan besvaras genom sökning i Hjälpkommitténs arkiv. Vi kan således inte söka uppgifter om ett barn ifall den frågande inte kan uppge barnets efternamn. Det händer att medlemmar av fosterfamiljerna frågar utan att minnas efternamnet. I dessa fall kan man möjligen hoppas att sökning skall gå bättre i arkiv efter Hjälpkommitténs lokal- och länsavdelningar ute i landet. Större sådana arkiv har bevarats efter lokalavdelningen i Göteborg (i landsarkivet i Göteborg) och länsavdelningen i Uppsala län (i landsarkivet i Uppsala och i Folkrorelsearkivet för Uppsala län).

Det är inte ovanligt att vi får frågor om olika barns bakgrund i Finland utöver de uppgifter som ges på registerkortet. Här måste vi hänvisa till arkiv i Finland, i första hand folkbokföringen. Vissa frågande söker närmare uppgifter om fosterföräldrarna. I dessa fall får vi hänvisa till folkbokföringen i Sverige (kyrkoarkiv och mantalslängder). Inte heller svaren på frågor gällande vidare öden för de barn som blivit kvar i Sverige skall sökas i Hjälpkommitténs arkiv.

Medan kriget pågick togs krigsbarnen, så vitt vi vet, inte upp i svenska mantalslängder och församlingsböcker. Detta torde ha berott på att man räknade med att barnen snart skulle återvända till hemlandet. Man skulle kanske vänta sig att finna uppgifter om barnen i arkiven efter de kommunala barnavårdsnämnderna, men i de fall vi låtit undersöka saken har ingenting påträffats.

Vi har nämnt att korrespondensserierna i Barnförflyttningskommitténs arkiv i Helsingfors i allmänhet är mer välordnade än motsvarande serier i Hjälpkommitténs arkiv. Framförallt i fråga om adoptionsärenden kan man många gånger finna viktig korrespondens i Helsingfors.

Det bör också understrykas att eftersom Hjälpkommittén startade 1941 innehåller arkivet inget material om barn som kom under vinterkriget 1939–40 och sedan återvände. Dessa ärenden handlades av en tillfällig statlig myndighet som kallades Centrala Finlands-hjälpen. Arkivet efter denna myndighet finns i RA. Tyvärr är arkivet tämligen ofullständigt och de uppgifter man finner om ett visst barn, när man finner något alls, är få. Positivt är dock att man

Adresser och praktiska upplysningar

Förfrågningar adresseras till:

Riksarkivet

Byrån för enskilda arkiv

Box 12541

S-102 29 Stockholm

Riksarkivets telefonnummer är +46-8-737 63 50, fax +46-8-737 64 74, e-post riksarkivet@riksarkivet.ra.se, Internet hemsida <http://www.ra.se>.

Riksarkivet tar ut en avgift för att tillhandahålla uppgifter ur Hjälpkommitténs arkiv. Den är för närvarande SEK 180 för sökning plus SEK 4 per fotostatkopier.

Egen forskning på plats i RA är kostnadsfri. Individuella besök behöver inte förankas.

Mikrofilm kan hyras eller köpas från SVAR:s telefonnummer +46-623-725 00. Adressen är SVAR, Box 160, S-880 40 Ramsele, fax +46-623-725 05, e-post sva@sva.ra.se, hemsida <http://www.sva.ra.se>. ♦

ofta kan finna fotografier på barnen, något som inte finns i Hjälpkommitténs arkiv. (Ett stort antal fotografier finns i och för sig i Hjälpkommitténs arkiv, men dessa saknar påskrifter om vad eller vem de föreställer.)

Socialministeriets Barnförflyttningskommitté, som var Hjälpkommitténs motpart på den finska sidan 1941–45, fanns inte heller under vinterkriget. Centrala Finlands-hjälpen samarbetade främst med Finlands Folkhjälp och med Nordiska Hjälpcentralen på den finska sidan. Uppgifter om barn som under vinterkriget förflyttades till Danmark kan sökas i Mannerheimförbundets arkiv i finska RA. I Danmark finns inga arkiv bevarade och i Sverige var man knappast involverad i dessa ärenden.

Det existerar ingen sammanfattande tryckt historik över Hjälpkommitténs arbete. Vill man söka upplysningar om verksamheten i tryckta skrifter kan vi rekommendera de avsnitt som ingår i Svenska Dagbladets årsböcker åren 1941, 1942, 1944 och 1945 samt Kari

Suomen lasten avustuskomitean arkisto Ruotsin valtionarkistossa

Hjälppkommittén för Finlands barn on Ruotsin valtionarkiston (RVA) käytetyimpiä. Sen sisältämistä tiedoista ovat kiinnostuneet ennen kaikkea sotalapset. Kaiken kaikkeaan noin 70 000 suomalaista sotalasta saapui Ruotsiin vuosina 1941–45. Arkistoon kohdistuva mielenkiinto on kuitenkin melko myöhäissyntyistä. Vasta Pertti Kavenin kirja ”70 000 pientä kohtaloa. Suomen sotalapset” (Keuruu 1982) ja muut sotalapsia koskevat julkaisut herättivät kiinnostuksen henkiin. Vuonna 1992 perustettiin Riksförbundet Finska Krigsbarn (RFK) ja sen jälkeen useita sen paikallisyhdistyksiä.

Mitä tietoja lapsista on arkistosta? Sen tärkeimmät osat ovat: a) rekisterikortti b) matkasetelit, c) lääkärintarkastuskortit ja d) ruotsinnokset vanhempien lähettämistä kirjeistä ruotsalaisille kasvatusvanhemmille. Kaksi ensin mainittua asiakirjaa on kaikista lapsista ja terveyskortti useimmista. Vanhempien kirjeitä on hyvin vähän, mutta mikäli niitä on, ne ovat hyvin arvokkaita. Kun esimerkiksi Suomesta tilataan tietoja tästä arkistosta, kopioidaan yleensä myös e) adoptiota ja kasvattilapsilapseksi ottamista koskeva kortti ja f) sairaspäiväkirja.

Rekisterikortissa on seuraavat tiedot: lapsen täydellinen nimi, syntymäaika, Suomen sosiaali- ja terveysministeriön lastensiirtokomitean antama lapsen rekisteröintinumero, vanhempien nimet ja usein myös heidän ammattinsa, osoite Suomessa, kasvattivanhempien osoite, saapumisajankohda Ruotsiin, tiedot esim. adoptiosta, matkasetelin numero sekä Ruotsin si-

sällä että takaisin Suomeen sekä niiden sisarusten rekisterinumerot, jotka ovat myös Ruotsissa. Jokaisesta lapsesta on yleensä kolme korttia, jotka sisältävät tärkeimmät tiedot.

Mielenkiintoinen on myös sarja, joka sisältää lasten vanhempien kirjeenvaihtoa kasvattivanhempien kanssa. Ne sisältävät tietoja ensin mainittujen sen hetkisestä elämäntilanteesta Suomessa jne. Lähes sääntö on, että jos näitä kirjeitä löytyy, on niitä yleensä useita. Ne on arkistoitu vastaanottajan eli kasvattivanhempien nimen mukaan eikä siis esimerkiksi lapsen nimen mukaan. Suomessa, Kansallisarkistossa säilyttävässä sosiaali- ja terveysministeriön lastensiirtokomitean arkistossa ei ole kirjeitä.

Valitettavan huonosti tiedetään, että Hjälppkommittén arkiston tärkeimmät osat on mikrokuvattu. Näitä mikrokortteja voi lainata tai ostaa SVARista. Suomen Sukututkimusseuran kirjasto välittää näitä tilauksia. Kannattaa myös katsoa Internetiltä, Riksarkivetin kotisivulta osoitteesta <http://www.ra.se>. Kortit ovat käytettävissä myös Tukholmassa, Riksarkivetin tutkijasalissa. Alunperin oli tarkoitus kuvata myös terveyskortit, mutta siitä luovuttiin niiden sisältämän, mahdollisesti intiimin tiedon vuoksi.

Aina ei haluttua tietoa arkistosta löydy. Näin silloin, kun lapsen sukunimi ei ole tiedossa. Tämä koskee ennen kaikkea tilannetta, jolloin ruotsalainen perhe etsii tietoja kasvattilapsestaan. Tällaisessa tapauksessa kannattaa kääntyä Hjälppkommittén paikallis- tai lääninosaston puoleen. Niistä mainittakoon Göteborgin paik-

lisosasto, jonka arkisto on Göteborgin landsarkivetissa ja Uppsalan vastavassa arkistossa oleva Uppsalan paikallisosaston arkisto.

Sodan aikana ei suomalaisia sotalapsia tiettävästi merkitty ruotsalaisiin väestörekisteriasiakirjoihin eli henkikirjoista eikä kirkonarkistoista heitä ei kannata etsiä. Tämä johtunee siitä, että heidän odotettiin palaavan takaisin Suomeen heti, kun sota on päättynyt.

Hjälppkommittén toiminta alkoi vuonna 1941, eikä se siis sisällä tietoja niistä lapsista, jotka saapuivat Ruotsiin talvisodan aikana. Heidän asiotaan käsitteli tilapäinen viranomais, jonka nimi on Centrala Finlandshjälpen. Myös sen arkistoa säilytetään RVA:ssa. Valitettavasti se on melko epätäydellinen ja haluttu tieto on harvoin löydettävissä.

Positiivista on kuitenkin, että se sisältää paljon valokuvia lapsista. Hjälppkommittén arkistossa on myös valokuvia, mutta niitä ei valitettavasti ole identifioitu. Komitean arkistosta ei ole myöskään kirjoitettu historiikkia. Se ken haluaa tietää lisää sen toiminnasta, voi lukea siitä Svenska Dagbladetin vuosikirjoista vuosilta 1941, 1942, 1944 ja 1945.

Hjälppkommittén arkistoa koskevia tiedusteluja voi lähettää Tukholmaan artikkelissa mainittuihin osoitteisiin tai tiedustella asiaa puhelimitse. Tietojen etsiminen arkistosta on maksullista ja tällä hetkellä haku maksaa 180 kruunua ja valokopiot 4 kruunua/kpl.

Artikkelin kirjoittaja Rolf Linde toimii arkistonhoitajana Riksarkivetissa Tukholmassa. ◆

Tarkiainens Finnarnas historia i Sverige 2, s. 372–382.

Hjälppkommitténs arkiv rymmer en mängd intressant material, som här inte berörts. Vid en förfrågan rörande något visst barn kan vi i allmänhet inte göra sökningar i andra serier än dem vi nämnt av det enkla skälet att ordningen

och sökbarheten i övriga serier är så pass bristfällig att man av tidsskal måste utsluta dem vid mer rutinmässig ärendehantering. För den som önskar närmare upplysningar om arkivets innehåll i dess helhet kan det vara värt att veta att en förteckning till arkivet finns i finska Riksarkivets nya forskarsal, hylla 23. Vi

skulle gärna välkomna forskare som vill begagna arkivet för att skriva en utförligare historik över Hjälppkommitténs arbete. Efter en sådan insats skulle hela arkivet förmodligen bli mer lättöverskådligt, och det kan tänkas att vi då kunde få möjlighet att ibland ge utförligare svar på de frågor vi får. ◆

Suomalaiset

sotalapset koolla Tukholmassa

Noin 60 vuotta sitten, syksyllä 1939, tulivat ensimmäiset sotalapset Suomesta Ruotsiin. Tämän vuoksi vietettiin Tukholmassa kauniina syysunnuntaina 19.9.1999 muistopäivää.

Suomalaiset sotalapset tapasivat toisensa Vikingin terminaalissa Tukholman Kungsgårdenilla ja nautimme yhteisen lounaan "Gabriellan" ruokasalissa. Helsingin sotalapsiyhdistyksen puheenjohtaja toi tervehdyksen Suomessa asuvilta sotalapsilta. Hän puhui sekä suomeksi että ruotsiksi, koska Ruotsiin jääneistä lapsista vain noin 20 prosenttia ymmärtää suomea. Sen sijaan heidän yhdistystoimintansa on vilkasta: Ruotsinsuomalaisten sotalasten keskusyhdistyksen siipien suojassa toimii useita järjestöjä ympäri Ruotsia.

Lounaan jälkeen siirryimme neljällä linja-autolla Tukholman suomalaiseen kirkkoon, joka sijaitsee Kuninkaanlinnan vieressä. Päivän kunniaksi oli järjestetty jumalanpalvelus, jonka kieleinä oli pääosin ruotsi mutta esimerkiksi virret olivat kahdella kielellä, joten jokainen sai veisata juuri sillä kielellä, jolla itse halusi.

Tämän jälkeen kävelimme joukolla Skeppsbrolle, jonne aikanaan Suomen laivat saapuivat. Moni suomalainen varmasti vieläkin muistaa, kuinka juhlevaa oli saapua Tukholmaan, aivan kaupungin sydämeen. Meitä oli kaiken kaikkiaan yli kaksisataa osanottajaa ympäri Ruotsia ja olimme saaneet seuraamme myös kutsun. Ensimmäisten sotalasten tulo muistoksi paljastimme KFMU:n eli suomalaisittain Nuorten Miesten Kristillisen Liiton rakennuksen seinään kiinnitetyn muistolaatan. Juhlan kunniaksi pidettiin tietenkin puheita ja lopuksi lauloimme molempien maiden kansallislaulut. Koska muistolaatta sijaitsee liikenteellisesti Tukholman

vilkkaimpiin kuuluvalla paikalla, oli paikallinen poliisilaitos antanut suojaksemme kaksi poliisiautoa, jotka suojasivat meitä liikenteeltä.

Paljastustilaisuuden jälkeen meidät oli kutsuttu Suomen suurlähetystöön, kutsujina suurlähettiläs Heikki Talvitie ja rouva Kristiina Talvitie. Noin kilometrin matka Skeppsbrolta lähetystöön taittui mukavasti jalan ja perillä suurlähettiläspari toivotti meidät tervetulleiksi toisen kerroksen vastaanottosalissa. Tilaisuus oli kaksikielinen, aivan kuten muutkin päivän tapahtumat. Pikkusuolaisia herkkuja oli tarjolla samppanjan kera ja virkistäytyneinä siirryimme pieneen salonkiin, jossa keskusjärjestömme puheenjohtaja Pirkko Ahl ja suurlähettiläs puhuivat. KFUM:in pääsihteeri esitti meille sotalapsille kiitoksen siitä, että olimme valinneet seinälaatan kiinnityspaikaksi juuri yhdistyksen talon.

Välittömän tilaisuuden loppu kului talon antimia nauttien vilkkaan seurustelun merkeissä. Mutta sitä ennen luovuttivat Lahden sotalapsiyhdistyksen edustajat keskusjärjestöllemme tänä vuonna julkaistun kirjan, jonka nimi on "Linnoituksen iloiset lapset". Se kertoo Suomenlinnan lapsista 1920–30-luvuilla ja se on kirjoitettu linnoituksen 250-vuotisjuhlan kunniaksi. Allekirjoittaneelle teos on hyvin rakas, olenhan itse kolmannen polven suomenlinalainen.

Kaikki hyvä loppuu aikanaan ja niinpä me Skoonen osaston viisitoista edustajaa siirryimme lähetystöstä suoraan Arlandaan ja sieltä lentokoneella Malmöön. Matkalla muistelimme sotavuolia, jotka vaikuttivat ja vaikuttavat edelleen meidän elämäämme.

Annukka Eddenfjärd
Furusund, Ruotsi

Sotalapsi koulussa kotimaassa ja vierailta mailla

Museoviraston ja sotalapsiyhdistyksen yhteinen näyttely on avoinna marraskuun loppuun saakka Opetusministeriön kulttuurikahvila Vitriinissä. Siihen voi tutustua arkisin kello 14–16. Kulttuurikahvila Vitriinin osoite on Meritullinkatu 10 Helsingin Kruununhaassa. ◆